

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

HR EXCELLENCE IN RESEARCH

Strategie Open Access FAI/CEBIA-Tech

Název projektu: Rozvoj kapacit pro výzkum a vývoj UTB ve Zlíně (RoKaVaV-UTB)

Reg. č.: CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_028/0006243

Case: 2018CZ353848

ČÁST PRVNÍ

ZÁKLADNÍ USTANOVENÍ

Článek 1

Základní ustanovení

- (1) Tento dokument vymezuje základní zásady týkající se strategie otevřeného přístupu (dále rovněž „Open Access“ nebo „OA“) k vědeckým informacím, které jsou na Fakultě aplikované informatiky (dále jen „FAI“) uplatňovány, přičemž za základ byly brány strategické materiály schválené vládou ČR, kterými jsou „Národní strategie otevřeného přístupu ČR k vědeckým informacím na léta 2017–2020“ a „Akční plán pro implementaci Národní strategie otevřeného přístupu ČR k vědeckým informacím na léta 2017–2020“.
- (2) Rovněž je nutné se řídit dokumentem „Národní politika výzkumu, vývoje a inovací ČR 2021+“, kde je mimo jiné uvedeno, že jedním ze strategických cílů je zajistit otevřený přístup k těm výsledkům a datům VaV, vytvořeným za využití veřejných prostředků, které jsou volně šiřitelné a vyjednat s významnými vědeckými vydavateli pravidla jejich zveřejňování v režimu Open Access návazně na projekt CzechELib.
- (3) Na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně (dále jen „UTB“) zastřešuje strategii Open Access Knihovna UTB (<https://open.k.utb.cz/>). Knihovna UTB plní i poradenskou roli v této oblasti a má k dispozici odkazy na webové stránky, které se specializují na vytváření seznamů časopisů s Open Access a přehledy nakladatelů otevřeně přístupných časopisů.

ČÁST DRUHÁ

OTEVŘENÝ PŘÍSTUP K VĚDECKÝM INFORMACÍM

Článek 2

Otevřený přístup k vědeckým informacím

- (1) Otevřený přístup znamená poskytnutí bezplatného a neomezeného online přístupu koncovému uživateli k vědeckým informacím s možností dalšího opakovaného využití těchto informací. „Vědeckými informacemi“ se pro účel této strategie rozumí vědecké publikace a výzkumná data.
- (2) Otevřený přístup k vědeckým publikacím zahrnuje recenzované vědecko-výzkumné časopisecké články a jejich rukopisné autorské verze, konferenční příspěvky, monografie, články ve sbornících, publikace učebnicového a komentářového typu obsahující vědecké informace.
- (3) Otevřený přístup k textovým výstupům výzkumu představuje model vědecké komunikace, který zajišťuje trvalé, okamžité, svobodné a bezplatné online zpřístupnění plných textů publikovaných vědeckých výsledků (nejčastěji článků), a to bez omezení pro kohokoli.
- (4) Otevřená výzkumná data jsou data v digitální podobě – více viz čl. 7.

Článek 3

Zlatá cesta v publikační činnosti

- (1) Zlatá cesta OA („Gold Open Access“) představuje publikování ve vědeckých recenzovaných časopisech s okamžitým otevřeným přístupem. Zlatý otevřený přístup znamená, že vydavatel, který vytváří konečnou publikovanou formu článku, dá tuto konečnou verzi volně k dispozici prostřednictvím internetu.
- (2) Pokud jde o autoarchivaci dotčených článků v otevřeném repozitáři publikační činnosti UTB, bude autor článku postupovat dle rozhodnutí rektora RR/3/2019.
- (3) Pro pokrytí nákladů na zveřejnění článku v otevřeně přístupném časopise však zpravidla vydavatel požaduje po autorovi úhradu autorského poplatku (APC - article processing charge). Platba spojená s publikováním se tedy přesouvá ze čtenářů, kteří jinak hradí tyto náklady v předplatném, na autory.
- (4) Tyto autorské poplatky obvykle hradí zaměstnavatel autora (tj. UTB ve Zlíně), případně jiná výzkumná organizace, nebo subjekt financující výzkum (poskytovatel podpory na vědu, výzkum a inovace /VaVaI/).
- (5) Existují diamant/platinum OA časopisy, kde poplatky nehradí ani čtenáři ani autoři. Např. se může jednat o časopisy vydávané Akademií věd ČR.
- (6) V návaznosti na politiky povinného otevřeného přístupu přistoupili komerční vydavatelé k hybridnímu modelu časopisu, který umožňuje otevřený přístup pouze k těm článkům, za které autoři zaplatí vydavatelem požadovaný poplatek (APC). V tomto případě nejde o otevřeně přístupné časopisy, nýbrž o otevřeně přístupné články. Ostatní články v takovém časopise jsou přístupné jen předplatitelům, nebo po zaplacení přístupu k jednotlivým článkům.
- (7) Nespornou výhodou zlaté cesty otevřeného přístupu je bezplatný online přístup k vědeckému článku ihned, tj. v době, kdy dochází k jeho publikování.
- (8) Někteří nakladatelé OA časopisů poskytují UTB slevy na autorských poplatcích – viz (<https://open.k.utb.cz/blog/2020/06/24/slevy-u-ac-s-a-aps/>).

Článek 4

Zelená cesta v publikační činnosti

- (1) U zelené cesty OA („Green Open Access“) se jedná o publikování v tradičních časopisech, které jsou distribuovány na základě předplatného.
- (2) Obecně pro zelenou cestu platí, že otevřený přístup zajišťují samotní autoři, nejčastěji prostřednictvím institucionálních nebo oborových repozitářů, do kterých vkládají svá díla a zpřístupňují je tak veřejnosti.
- (3) Na UTB autoři zajistí, aby autorská verze článku byla uložena do repozitáře publikační činnosti UTB. Jedná se o tzv. autoarchivaci a autor článku postupuje dle rozhodnutí rektora RR/3/2019 (čl. 2, odst. 8) – podrobněji viz čl. 5.
- (4) V závislosti na politice vydavatele a/nebo poskytovatele finanční podpory na VaVaI nebo autorovy instituce tak učiní před, po nebo během publikování. V souladu s podmínkami vydavatele obsaženými v licenční smlouvě uzavírané mezi autorem a vydavatelem bývá někdy otevřený přístup ke konečné verzi článku (obsahově shodné s publikovanou verzí) uložené v repozitáři zpožděn (o „období embarga“), aby vydavatel zachoval výhodu pro

předplatitele časopisu. Odlišné podmínky jednotlivých vydavatelů se také mohou týkat verze článku, která může být autorem v repozitáři uložena. Ten si tak musí počínat s opatrností, aby neporušil podmínky poskytovatele podpory ani vydavatele časopisu, který zvolil k publikaci svého článku.

Článek 5

Autoarchivace u publikační činnosti

- (1) Dle rozhodnutí rektora RR/3/2019 platí (dle čl. 2, odst. 8), že při doplňování údajů u jednotlivých záznamů v OBD je autor povinen jako přílohu přiložit postprint příslušného článku. Ten bude následně uložen v repozitáři publikační činnosti UTB a zpřístupněn podle statusu časopisu v databázi Sherpa/Romeo2. Status daného časopisu prověří Knihovna UTB. V případě, že vydavatel neumožňuje volné zveřejnění postprintu článku, bude tento článek v repozitáři dostupný pouze v rámci počítačové sítě UTB.

Článek 6

Repozitář publikační činnosti UTB

- (1) Repozitář publikační činnosti UTB (dále jen „Repozitář“) obsahuje bibliografii publikační činnosti autorů z UTB. Je zaměřen pouze na hodnocené výsledky vědy a výzkumu UTB, kterými jsou články v časopisech, monografie a příspěvky v konferenčních sbornících.
- (2) Účel Repozitáře je následující:
 - a) poskytuje aktuální bibliografii článků v recenzovaných časopisech a příspěvků v konferenčních sbornících a monografiích,
 - b) prezentuje publikační činnost UTB akademické obci a veřejnosti,
 - c) rovněž slouží k autoarchivaci plných textů uvedených publikací a také zajišťuje jejich dostupnost.

Článek 7

Otevřený přístup k výzkumným datům

- (1) Otevřená výzkumná data jsou zejména data v digitální podobě pocházející z výzkumných projektů (z experimentů, šetření a měření, a to včetně tzv. metadat [dat, která poskytují informaci o jiných datech] a podrobností o zpracování dat) dostupná bez omezení online všem potenciálním uživatelům.
- (2) Otevřený přístup k výzkumným datům zahrnuje možnost data volně používat, upravovat a sdílet kýmukoli k jakémukoli účelu.
- (3) Výzkumná data sdílená prostřednictvím otevřeného přístupu musí být úplná, snadno dostupná, strojově čitelná, používající standardy s volně dostupnou specifikací, zpřístupněná za jasně definovaných podmínek užití výzkumných dat s minimem omezení a dostupná uživatelům při vynaložení minima možných nákladů.
- (4) Otevřený přístup k výzkumným datům bývá zpravidla realizován prostřednictvím elektronických datových repozitářů. Výzkumná data musí být zpřístupněna ve formě, která další využití umožní jak z hlediska technického, tak právního. Přístup, využití, reprodukce a šíření dat musí být bezplatné.